

סוגיות בדיני בוררות

יחיאל ברונר, עו"ד, מהנדס

הבורר והפרוטוקול

שאלה שחוזרת על עצמה מדי פעם בפעם היא: האם חייב בורר לרשום פרוטוקול מהדיונים הנערכים בפניו או לא? ושאלה נגזרת משאלה זו: האם ניתן לעתור בבקשה לפסילת פסק בורר, כאשר הבורר נמנע מלרשום פרוטוקול? נתחיל מתיאור אירוע, לגביו ניתן אך זה עתה פס"ד בבית המשפט העליון, בנושא זה.

חברת ניהול של קניון הגישה עתירה לבורר, מכח הסכם בוררות קיים בין הצדדים, למתן צו מניעה כנגד בעלי חנות נעליים בקניון, שיאסור עליהם להציג את מרכולת החנות בשטח הציבורי של הקניון. לאחר שמיעת ראיות וסיכומי הצדדים, ביקר הבורר בקניון, מבלי שידע את הצדדים על ביקורו זה, וזאת בכדי להתרשם אישית מהמפגע הנטען, ובכדי לבחון את המציאות בשטח מבלי שתהיה למי מהצדדים ההזדמנות לשנות ממנהגיו הקבועים לרגל הביקור.

בפסק הבוררות, מציין הבורר, כי התרשם בביקוריו שבעלי החנות אמנם עושים שימוש בשטח הציבורי "ואף עשו כן בהיקף נרחב, יותר מרוב בעלי החנויות בקניון". בנוסף מציין הבורר בפסקו, כי הקניון הינו "מרכז מסחרי מטופח ומסודר אשר הוצאת סחורה אל מחוץ לחנויות אל תוך שטח הרכוש המשותף אינה סבירה בנסיבות הענין... מדובר בחנויות מטופחות ומסודרות ולא בשוק של רוכלים... אכן, ממראה סחורתו המוצגת לראווה מחוץ לחנות עולה ריח של שוק...". בסופו של פסק הבוררות, נתן הבורר את צו המניעה שביקש הקניון כנגד בעלי החנות.

משניתן הפסק, עתר הקניון לביהמ"ש המחוזי לשם אישורו, ואילו בעלי החנות עתרו לביטולו. את עתירתם לביטול הפסק תלו בעלי החנות בסעיף 24 (4) לחוק הבוררות הקובע, כי תקום עילה לביטול פסק בורר כאשר: "לא ניתנה לבעל דין הזדמנות נאותה לטעון טענותיו או להביא ראיותיו". לטענתם, משלא רשם הבורר פרוטוקול על ביקוריו בקניון, וממילא לא התאפשר להם לטעון בפניו ולהגיב על התרשמויותיו בביקורים אלה, כולל אפשרות הבאת ראיות נוספות מצדם בתגובה להתרשמויותיו של הבורר, הרי ש"לא ניתנה להם ההזדמנות לטעון טענותיהם או להביא ראיותיהם", וקמה להם עילת הביטול שבסעיף 24 (4). ביהמ"ש המחוזי קיבל טעון זה וקבע שאמנם אי-רישום פרוטוקול הביקור פגע בזכות הטיעון של בעלי החנות, ועל כן ביטל את פסק הבוררות.

ערעור שהגיש הקניון לבית המשפט העליון על פסק דינו של ביהמ"ש המחוזי, נדחה, וביהמ"ש העליון אישר את פסה"ד המחוזי שביטל את פסק הבוררות. ביהמ"ש העליון קובע בפסק הדין, כהלכה פסוקה ומחייבת, כי: "אפילו מקום שאין הבורר קשור בסדרי הדין הנוהגים בבית המשפט, ואין הוא חייב מכוח הדין לנהל פרוטוקול, רצוי שיעשה כן. קל וחומר שחייב הוא לערוך פרוטוקול ולתת לבעלי הדין הזדמנות להגיב על ממצאיו והתרשמויותיו, כאשר הוסכם בפירוש, כמו שהיה כאן, כי הבורר יהיה כפוף לדין המהותי ולדיני הראיות". בדבריו אלה חוזר ביהמ"ש על דברים דומים שנאמרו כבר על ידי בית המשפט העליון בפסקי דין קודמים, בהם נקבע שאמנם בדרך כלל, באם אין הבורר קשור בסדרי הדין, אין הוא חייב לנהל פרוטוקול "אם כי הדבר רצוי". הדרך בה ירשם הפרוטוקול, אופן עריכתו ומה נכלל בו, כל אלה מסורים לבורר, אולם מן הראוי שבפרוטוקול ירשמו לפחות "תמצית דברי העדים ושאר הדברים שנאמרו בעת הדיון".

במקרה אחר, עתר צד לביטול פסק בורר עקב כך שהבורר רשם אמנם פרוטוקול בכל ישיבות הבוררות, אולם משום מה, בישיבת הבוררות האחרונה, נמנע מרישום פרוטוקול. לטענת מבקש הביטול, די היה באי-רישום זה כדי לגרום לאחת מעילות הביטול. ביהמ"ש המחוזי דחה את בקשת הביטול, וביהמ"ש העליון אישר החלטה זו, תוך שהוא קובע שהשאלה "אם אי-רישום פרוטוקול של אחת מישיבות הבוררות, כאשר היה על הבורר לעשות כן, או כאשר נהג לעשות כן, כמו שהיה במקרה הנדון, די בו כדי לבטל את פסק הבוררות, הרי הדבר תלוי בנסיבות, ולא ניתן לקבוע לכך כללים". משבדק ביהמ"ש המחוזי את הנסיבות באותו עניין, ומשמצא שלא נגרם לצדדים כל עוות דין, אישר ביהמ"ש העליון את פסה"ד המחוזי שדחה את בקשת הביטול.

לסיכום, אין לנו אלא להביא את דבריו של כבוד שופט ביהמ"ש העליון ברנזון, באחד מפסקי הדין שדנו בעניין: "ניהול פרוטוקול הוא עניין מובהק של סדר-דין, ואם הבורר אינו קשור בסדרי-הדין הנהגים בבתי-המשפט, אין הוא חייב מכוח הדין לנהל פרוטוקול, בייחוד כאשר נשוא הבוררות אינו מסובך והוא מצוי בו כמומחה לדבר ואף אחד מהצדדים אינו דורש זאת ממנו. אין זאת אומרת שבדרך כלל לא צריך לנהל פרוטוקול. להיפך, הייתי אומר שהסדר הטוב מחייב ניהול פרוטוקול וכל בורר ייטיב לעשות אם ינהג כך, דבר אשר יועיל לו עצמו, לצדדים ולבית-המשפט, אם וכאשר העניין יגיע אליו. לא למותר להדגיש כי סעיף 24 [לחוק הבוררות](#), המונה באופן ממצה את העילות לביטול פסק-בוררות, אין בו עילה כזאת הנובעת מחסרונו של פרוטוקול."